

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Bohumila Hnízдила a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobce **V. F.**, zast. Mgr. Ing. Jiří Proškem, advokátem se sídlem Plzeň, Sady 5. května 46, proti žalovanému **Ministerstvu obrany**, se sídlem Praha 6, náměstí Svobody 471, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Cad 88/2005 – 60, ze dne 25. 1. 2006,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) v záhlaví citovaný rozsudek Krajského soudu v Plzni, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného č.j. 421/3-221/2005/DP-7542, ze dne 3. 3. 2005. Ministerstvo obrany jím zamítlo odvolání stěžovatele proti rozhodnutí Vojenského úřadu sociálního zabezpečení (dále jen „VÚSZ“) č.j. 490808/353/409/SD, ze dne 5. 1. 2005, jímž byl stěžovateli přiznán od 8. 8. 2004 starobní důchod ve výši 6991 Kč na základě Smlouvy mezi ČR a Ukrajinou o sociálním zabezpečení č. 29/2003 Sb. mezinárodních smluv (dále jen „Smlouva“) a Správního ujednání k provádění Smlouvy mezi ČR a Ukrajinou č. 96/2003 Sb. mezinárodních smluv (dále jen „Správní ujednání“), podle ust. § 9 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, § 74 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon č. 155/1995 Sb.“) a na základě rozhodnutí Personální sekce Ministerstva obrany o odvolání č.j. 421/3-221/2001-7542-DP, ze dne 20. 12. 2004.

Krajský soud vycházel z následujícího skutkového stavu: Stěžovatel byl do 21. 7. 1999 občanem Ukrajiny a po trvalém přesídlení na území ČR byl do 31. 7. 2002 důchodově zabezpečen ukrajinským nositelem pojištění. Od 1. 8. 2002 mu pak byl na základě Dohody mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení ze dne 2. 12. 1959 č. 116/1960 Sb. (dále jen „Dohoda“) VÚSZ přiznán výsluhový příspěvek. Rozhodnutím tohoto úřadu ze dne 20. 10. 2004 byl stěžovateli přiznán od 8. 8. 2004 starobní důchod v částce 6497 Kč měsíčně, který byl na podkladě opravného prostředku stěžovatele zvýšen na částku 6991 Kč měsíčně. Při hodnocení dob pojištění byla sporná doba po kterou byl stěžovatel veden na Ukrajině jako subjekt podnikatelské činnosti, tj. od 22. 2. 1993 do 18. 3. 1997. O této skutečnosti však Potvrzení Státní daňové správy Ukrajiny, státní daňové inspekce v P. ze dne 16. 6. 2004, č.j. 324/F/17-170-DSK dokládá pouze příjmy stěžovatele z podnikatelské činnosti v jednotlivých čtvrtletích kalendářního roku 1993 a 1994 tak, jak byly vykázány příslušnými daňovými přiznáními, nikoli však, zda bylo za tuto dobu stěžovatelem zaplacen pojištění na důchodové pojištění. Z potvrzení Důchodového fondu Ukrajiny, Správy Kyjevského okrsku v P. ze dne 27. 8. 2003, č.j. 36/09 o placení sociálního pojištění do Důchodového fondu Ukrajiny vyplývá, že stěžovatel byl veden jako subjekt podnikatelské činnosti v evidenci tohoto fondu od 17. 7. 1995 do 28. 3. 1997 a pojištění do fondu platil za rok 1995 a 1996 (za první čtvrtletí roku 1997 však již pojištění nezaplatil).

Uvedený skutkový stav pak soud posoudil stejně jako správní orgán podle příslušných ustanovení Smlouvy, Správního ujednání a zákona o důchodovém pojištění. Podle Smlouvy podléhají občané smluvních států právním předpisům smluvní strany, na jejímž území mají ke dni platnosti Smlouvy trvalý pobyt. Podle ust. čl. 39 odst. 4 Smlouvy jsou přitom doby pojištění získané podle právních předpisů smluvních stran jejich občany ke dni vstupu Smlouvy v platnost považovány za doby pojištění té smluvní strany, na jejímž území měl občan k uvedenému datu, nebo naposledy před tímto dnem, trvalý pobyt.

Jelikož měl stěžovatel ke dni 1. 4. 2003 trvalý pobyt v ČR, jsou veškeré doby pojištění získané před tímto datem podle ukrajinských právních předpisů považovány za české doby pojištění a pro účely důchodového pojištění (vzniku nároku) jsou hodnoceny podle zákona č. 155/1995 Sb. Podle ust. § 11 odst. 1 tohoto zákona je dobou pojištění po 31. prosinci 1995 doba účasti na pojištění a) osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. a) až l) a v) a odst. 2, za kterou bylo v České republice zaplacen pojištění, a b) osob uvedených v § 6, za kterou bylo v České republice zaplacen pojištění, a to nejdříve ode dne zaplacení pojištění. Podle ust. § 5 odst. 1 písm. e) zákona č. 155/1995 Sb., jsou účastní důchodového pojištění v ČR i osoby samostatně výdělečně činné, které platí pojištění samy za sebe. Pokud za určitou dobu pojištění na důchodové pojištění zaplacen nebylo, nelze tuto dobu uznat za dobu pojištění. Stěžovatelem požadovaná doba od 16. 2. 1993 do 31. 12. 1994 proto nebyla pro účely důchodového pojištění zhodnocena jako doba pojištění.

Co se týká výpočtu výše dávky, vycházela VÚSZ při stanovení osobního vyměřovacího základu stěžovatele mimo jiné z čl. 18 Smlouvy, podle něhož instituce každé ze smluvních stran stanoví pro výpočet důchodu průměrný výdělek nebo vyměřovací základ pouze za doby pojištění získané v souladu s jejími právními předpisy, a dále z čl. 7 Správního ujednání, podle kterého instituce smluvní strany nepřihlíží k výdělkům získaným v době, kdy osoba podléhala právním předpisům druhé smluvní strany.

Pro účely stanovení výše starobního důchodu stěžovatele byly proto VÚSZ zhodnoceny pouze rekonstruované výdělky stanovené v souvislosti s přiznáním výsluhového

příspěvku a dále příjmy dosažené v době zaměstnání stěžovatele u firmy G. R. s. r. o. v K. V. v době od 1. 6. do 7. 11. 2003.

V tomto bodu musel soud posoudit námitku stěžovatele, že Správní ujednání provádí Smlouvu v některých případech nepřipustným způsobem, když konkrétně jeho článek 7 odst. 1 rozšiřuje dikci článku 18 Smlouvy. V konečném důsledku to pro stěžovatele znamená, že odpracované doby v letech 1992 až 2002 byly sice na jeho důchodové pojištění započteny, nebyly však přitom zohledněny výdělků v této době stěžovatelem dosažené. Uvedené námitce krajský soud nepřisvědčil.

Podle názoru krajského soudu je samozřejmé, že se při rozhodování správního orgánu nepřihlíží k výdělkům získaným v druhém smluvním státě, protože každá ze smluvních stran má jinou měnu, jakož i odlišnou právní úpravu důchodového pojištění. Rovněž ve všech mezinárodních smlouvách, které má ČR uzavřeny, se doba pojištění získaná v druhém smluvním státě započte do celkové doby pojištění, avšak pro stanovení vyměřovacího základu je tato doba vyloučena a k dosaženým výdělkům se nepřihlíží. Rozhodné pak není ani to, zda se v daném případě jedná o občana druhého smluvního státu či osobu s trvalým pobytem ve vztahu k čl. 7 odst. 1 Správního ujednání, neboť tento se váže k čl. 39 odst. 4 Smlouvy. Názor, podle něhož je Správní ujednání v rozporu s obsahem Smlouvy, resp. ústavním pořádkem ČR krajský soud odmítl jako neopodstatněný. I v případě, že by bylo užito pouze článku 18 Smlouvy, nic by to nezměnilo na skutečnosti, že výdělků žalobce na Ukrajině nebudou pro výpočet výše důchodu zohledněny.

Dále soud žalobce upozornil, že v případě, kdy by se mu podařilo prokázat zaplacení pojistného i v dobách dosud nezapočtených, má kdykoliv znovu možnost obrátit se na příslušný správní orgán se žádostí o započtení nově prokázané doby a tím i o přepočtení dosud přiznaného starobního důchodu.

Závěrem krajský soud uvedl, že bylo a je svobodným rozhodnutím žalobce, že žije v současné době v České republice, kde má povolen trvalý pobyt z důvodu sloučení rodiny. Nic mu dle názoru soudu nebránilo v tom, aby zůstal ve státě, jehož je i nadále občanem a pobíral tam přiznaný starobní důchod, pro jehož výpočet byly zohledněny kromě dob pojištění i dosažené výdělků. V ČR žalobce odpracoval pouze dobu od 1. 6. do 7. 11. 2003 a dále byl v evidenci Úřadu práce v S. od 20. 12. 2002 do 31. 3. 2003 a od 8. 11. 2003 do 31. 1. 2004. Přestože žalobce nikdy nebyl ve služebním poměru v československé ani české armádě, byl mu Ministerstvem obrany vyplácen výsluhový příspěvek pouze za službu v sovětské armádě na základě shora uvedené Dohody.

Z uvedených důvodů krajský soud žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) zamítl.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni napadl žalobce kasační stížností z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Krajský soud se podle něj nedostatečně vypořádal s jeho žalobní námitkou, podle níž mělo být při výpočtu výše jeho starobního důchodu užito pouze článku 18 Smlouvy bez současné aplikace článku 7 odst. 1 Správního ujednání. Tento článek je dle jeho názoru v rozporu s dikcí článku 18 Smlouvy a jeho použití je tak vyloučeno, neboť Smlouva je mezinárodní smlouvou dle článku 10 Ústavy a jako taková má nejen přednost před Správním ujednáním, ale i před zákonem. Tím, že stěžovatel v České republice pracoval po dobu 205 dní, je pak vyloučen z režimu článku 7 odst. 2 Správního ujednání a jeho postavení je pro účely výpočtu starobního důchodu horší,

než kdyby zde nepracoval vůbec. Upuštěním od aplikace Správního ujednání by stěžovateli dle jeho názoru mohly být na důchodové pojištění započteny jak odpracované doby pojištění, resp. náhradní doby pojištění ve smyslu zákona č. 155/1995 Sb., tak i výdělky, které stěžovatel v těchto dobách dosáhl. Uvedené pak plyne rovněž z článku 39 odst. 4 Smlouvy, podle kterého by stěžovateli měly být na důchodové pojištění v České republice započteny všechny doby pojištění získané podle předpisů Ukrajiny, neboť stěžovatel měl ke dni vstupu Smlouvy v platnost (1. 4. 2003) v České republice trvalý pobyt. Užití Správního ujednání proto považuje za diskriminační, ba protiústavní (čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 Listiny).

Za protiústavní a nepřipustné považuje stěžovatel rovněž konstatování krajského soudu, že mu nic nebránilo v tom, aby zůstal ve státě, jehož je nadále občanem, a pobíral tam přiznaný starobní důchod. Uvedený způsob uvažování o právech a povinnostech osob podle něj porušuje mezinárodní smlouvu dle čl. 10 Ústavy a s největší pravděpodobností zakládá porušení základních práv a svobod stěžovatele, neboť se jím v podstatě připouští, že přes existenci takové smlouvy dochází ke znevýhodňování jednoho z dotčených subjektů.

Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Plzni zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 31. 3. 2006 uvedl, že byl při posuzování důchodových nároků stěžovatele povinen vycházet jak z českých právních předpisů, tak z příslušných ustanovení Smlouvy a Správního ujednání. Doba pojištění stěžovatele byla *pro nárok* na jeho starobní důchod zhodnocena v souladu s těmito předpisy a doloženými úředně ověřenými doklady. Zásadou zachování rovnosti občanů obou států se přitom řídil i při posuzování zvýhodněného zápočtu doby služby vojáka z povolání. Pokud by orgány sociálního zabezpečení postupovaly při výpočtu osobního vyměřovacího základu stěžovatele striktně podle článku 7 Správního ujednání, musely by zhodnotit pouze výdělky, kterých stěžovatel dosáhl v zaměstnání v ČR, tj. v kalendářním roce 2003 ve výši 63 793 Kč. S ohledem na to, že v takovém případě by byla jeho důchodová dávka neúměrně nízká, a s přihlédnutím ke skutečnosti, že Smlouva ani Správní ujednání nezohledňují to, že na základě těchto předpisů bude prováděno i důchodové pojištění občanů, kteří již byli na území druhého smluvního státu zabezpečeni dávkou přiznanou podle Dohody, byly orgány sociálního zabezpečení žalovaného použity pro tyto účely, nad rámec Smlouvy i Správního ujednání, i příjmy, které byly použity pro výpočet výsluhového příspěvku stěžovatele.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uplatněných stížních bodů a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že stěžovatel napadá rozsudek soudu z důvodu podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Byť formálně uvádí i důvod dle ust. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., skutkový stav tak, jak byl zjištěn správním orgánem a ověřen krajským soudem, již stěžovatel nijak nezpochybňuje. Nejvyšší správní soud jej považuje rovněž za dostatečně zjištěný, a proto z něj v řízení o kasační stížnosti taktéž vycházel.

O uplatněném stížním bodu uvažil následovně: Především je nutno zdůraznit, že stěžovatel ve své kasační stížnosti fakticky směšuje dvě různé otázky, a to otázky zápočtu doby pojištění pro stanovení procentní sazby výpočtového základu podle ust. § 33 odst. 2 z. č. 155/1995 Sb. a způsobu výpočtu osobního vyměřovacího základu podle § 16 cit. zákona. Z uvedeného pak rezultuje jeho opakovaná námitka ohledně rozporu ust. čl. 18 Smlouvy s čl. 7 prováděcího Správního ujednání, ačkoliv mezi těmito ustanoveními zjevně žádný

rozpor není a čl. 7 pouze blíže konkretizuje normu obsaženou v čl. 18. Nejvyšší správní soud tedy jen stručně uvádí, že doby započtené stěžovateli podle ust. čl. 39 odst. 4 Smlouvy měly význam pro stanovení procentní sazby výpočtového základu podle ust. § 33 odst. 2 z. č. 155/1995 Sb., z hlediska výpočtu osobního vyměřovacího základu se však jednalo o doby vyloučené. Takováto úprava je v oblasti mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení běžná a předchází se jí nejen právním a technickým problémům spojeným s případnou transformací výdělků pro výpočty důchodů v různých smluvních státech, ale slouží i k ochraně pojištěnců, jimž se při vyloučení uvedených dob nerozměňuje průměrný výdělek (či vyměřovací základ) vypočtený podle předpisů jedné smluvní strany. V konkrétním případě stěžovatele je pak možno poukázat i na skutečnost, že úprava obsažená v ust. čl. 18 Smlouvy a návazně na to v čl. 7 odst. 1 Správního ujednání je zcela konsekventní s obdobnou úpravou vyloučených dob v ust. § 16 odst. 4 písm. c) a v případě stěžovatele i písm. b) z. č. 155/1995 Sb. a nelze tedy nikterak dovodit jeho nerovné postavení ve srovnání s ostatními pojištěnci. Ustanovení čl. 7 odst. 2 Správního ujednání pak pouze reaguje na situaci, která by mohla teoreticky vzniknout v důsledku aplikace přechodného ustanovení čl. 39 odst. 4 Smlouvy, při níž by pojištěnec sice měl započtenou pro nárok i pro výši dávky veškerou dobu, avšak v důsledku výluky této doby pro stanovení osobního vyměřovacího základu by nebylo možno tento nijak vypočíst. Toto ustanovení však na případ stěžovatele nedopadá, neboť ten na území České republiky byl zaměstnán a výdělků započitatelných pro výpočet osobního vyměřovacího základu dosáhl. Ani zde přitom nelze přisvědčit námitce stěžovatele o neústavnosti takovéto úpravy a jejím diskriminačním charakteru, neboť obecně je výše důchodu závislá na délce doby pojištění a na výši příjmů a z nich odváděného pojistného na sociální zabezpečení a s touto zásadou je úprava obsažená ve Smlouvě a ve Správním ujednání v souladu. Není tedy rozhodné, zda v jeho konkrétním případě by pro něj bylo výhodnější, pokud by na území České republiky nikdy nepracoval a při stanovení osobního vyměřovacího základu by se uplatnil čl. 7 odst. 2 Správního ujednání či zda v důsledku jeho výdělečné činnosti na území České republiky je jeho osobní vyměřovací základ vypočten „klasicky“ podle ust. § 16 z. č. 155/1995 Sb. s použitím čl. 18 Smlouvy a čl. 7 odst. 1 Správního ujednání. V daném případě lze ostatně o výhodnosti postupu dle čl. 7 odst. 2 Správního ujednání výrazně pochybovat, zvláště za situace, kdy nositel pojištění nad rámec zákona č. 155/1995 Sb. i Smlouvy započtl pro stanovení osobního vyměřovacího základu stěžovateli i příjmy, které byly použity pro výpočet výsluhového příspěvku stěžovatele přiznaného podle dřívější Dohody, tedy příjmy svým charakterem rovněž fiktivní. Provedení bližšího srovnávacího výpočtu však již není relevantní pro posouzení oprávněnosti stížní námitky ani pro výsledek tohoto řízení a Nejvyšší správní soud proto od něj upouští. Za důvodnou nakonec nepovažuje Nejvyšší správní soud ani stěžovatelovu námitku proti „doporučení“ krajského soudu, dle něhož mohl zůstat v zemi původu a pobírat tam přiznaný starobní důchod, z něhož dovozuje, že přes existenci dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení dochází k znevýhodnění jednoho z dotčených subjektů. Nejvyšší správní soud může přisvědčit stěžovateli nanejvýš v tom, že uvedené konstatování nebylo vhodné, neboť není úkolem soudu dávat účastníkům jakékoliv rady kromě procesních poučení, na druhou stranu však nebylo ani relevantní a nebylo součástí právní argumentace krajského soudu. Pro výklad příslušných ustanovení Smlouvy či Správního ujednání nemělo žádný význam. Ani zde tedy Nejvyšší správní soud stěžovatelem tvrzené porušení Ústavy či Listiny neshledal.

Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že rozsudek Krajského soudu v Plzni netrpí vadou podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, správní orgán ze zákona nemá právo na náhradu nákladů řízení, Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s ust. § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 23. května 2007

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu

